

Velja po pošti:

za celo leto naprej K 26.—
za pol leta " " 13.—
za četrt leta " " 6:50
za en mesec " " 2:20

V upravnishvu:

za celo leto naprej K 22:40
za pol leta " " 11:20
za četrt leta " " 5:60
za en mesec " " 1:90

za pošilj. na dom 20 h na mesec.

Posamezne štev. 10 h.

Uredništvo je v Kopitarjevih ulicah št. 2 (vhod iz dvorišča nad tiskarno). — Rokopis se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Uredniškega telefona štev. 74.

SLOVENECE

Političen list za slovenski narod

Upravišтво je v Kopitarjevih ulicah štev. 2. — V sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Upravišškega telefona štev. 188.

Inserati:

Enostop. petilvrsta (72 mm):
za enkrat . . . 15 h
za dvakrat . . . 11 "
za trikrat . . . 9 "
za več kot trikrat . . . 8 "
V reklamnih noticah stane enostopna garmondvrsta 26 h. Pri večkratnem objavljenju primeren popust.

Izhaja

vsak dan, izvenredno nedelje in praznike, ob pol 6. uri popoldne.

Strankarski shod nemške socialne demokracije v Norimberku.

17. septembra.

Spor.

Letošnji strankarski shod socialne demokracije se vrši v znamenju velikega spora med južnonemškimi in severonemškimi sodrugi. Badenski socialni demokrati so namreč v badenskem deželnem zboru, kjer tvorijo malodane vladni blok, glasovali za proračun, kar je seveda popolnoma v nasprotju z načeli velemlalika sodrugov, Marksa. Sicer so južnonemški sodrugi odnekad velikobolj oportunistički in trezni politiki kakor severonemški, kateri visoko drže zastavo neizprosne razredne boje in drugih podobnih zahtev Marksovega programa. Badenski, bavarski in würtemberški sodrugi topot trdno drže skupaj, severonemški pod vodstvom Beblovim pa so tudi trdno namenjeni »izdajavcem« dat pošteno lekcijo. Pa gre težko.

Strankino vodstvo, popolnoma v rokah ortodoksnih Marksistov, oziroma Beblovcev, je vložilo pri shodu v Norimberku sledečo resolucijo:

»Strankarski shod iznova potrjuje resoluciji iz Lübecka in Draždan, ki izražata da je država, dokler je v rokah posedujočih slojev, organ razredne vlade in sredstva, da se tlačijo brezposelne ljudske mase; dalje, da je politična naloga proletarskega razrednega boja, da se državne oblasti polasti s tem, da premaga nasprotnika; dalje, da je vsako političsko približevanje k obstoječemu državnemu in družabnemu redu treba odklanjati. Nujno sledi iz tega načelnega stališča in tudi vsled tega, ker pomenja glasovanje za splošni proračun zaupnico vladi, da se mora vsaki nasprotni vladi drž. proračun pri splošnem glasovanju odreči razun v slučaju, ako bi odklonitev istega od strani sodrugov imela za posledico sprejetje za delavce bolj neugodnega proračuna. Sprejetje proračuna v würtemberškem, badenskem in bavarskem zboru torej ni v soglasju z resolucijama v Lübecku in Draždan. Principijelna odklonitev proračuna odgovarja popolnoma razrednemu položaju brezposelnih ljudskih mas, položaju, ki nujno zahteva neizprosno opozicijo proti obstoječi kapitalizmu udinjini državni oblasti. Delavske sloje o tej stvari vedno jasno poučevati je neobhodna naloga našega agitacijskega dela.«

Sklenilo se je obenem, da se o tej resoluciji obravnava koncem kongresa. Za poročevalca je določen Bebel, torej hud nasprotnik »revizionistiških« sodrugov. Določilo se je pa, da smeta neomejeno govoriti od bavarke in badenske delegacije po en sodrug. Za Bavarce bo govoril Timm, za Badence dr. Frank.

Medtem pa so se vršila kompromisna pogajanja med južnonemškimi in severonemškimi sodrugi. Spor je zelo oster. Bavarci in Badenci so baje pripravljene pokoriti se sklepu strankarskega shoda, temveč odložiti svoje mandate in prepustiti končno sodbo volivcem. Ker so volivci skoro vsi na strani poslancev, bi se na ta način spor še bolj poostiril. Južnonemški sodrugi so delali na to, da bi se umaknila zgorajomenjena ostra resolucija in se sprejela, oziroma predlagala druga milejša, ki ne bi osti imela tako očito naperjene proti Badencem in Bavarcem. Pogajanja so se pa razbila in včeraj — 16. t. m. — je Bebel poročal na shodu o resoluciji osrednjega vodstva (Parteivorstand). Vendarle ni izgubljeno še vse upanje, da bi se pobotali, vsaj južnonemški sodrugi se še vedno trudijo doseči kom-

promis vsaj med diskusijo. — Če se stvar gleda čisto objektivno, imajo južnonemški čisto prav in berlinski sodrugi nič drugega niso, kakor navadni slamomlativci — »die Berliner Radikalinski« — kakor jih je imenoval sodrug Schroth 8. t. m. na nekem shodu v Saarrevirju. Pruski sodrugi na pr. bodo zahtevali v tem zasedanju pruskega deželnega zbora osemurni delavnik in izboljšanje plač za rudarje, kar utegnejo doseči. Torej postavke v proračunu, ki so jih sami predlagali. Pri skupnem glasovanju pa naj glasujejo proti! — Čudna logika!

Torej Bebel je že govoril. Vollmarja — vodja bavarskih sodrugov in obenem člana vodstva — ni zraven, ker je bolan. Priporočal je seveda resolucijo vodstva. Priznaval je, da je spor najhujši, kar jih je dozdaj sploh bilo v stranki. Cilj socialne demokracije je strmoglaviti sedanjí družabni red. Zato je proti strankinim načelom dovoljevati vladi proračun in ji tako izkazati zaupnico. Beblu celo to ni prav, da se je badenska frakcija udeležila pogreba nadvojvode. (In naši avstrijski c. kr. socialisti, ki so šli brisat parkete na dvor?) Če bodo južnonemški sodrugi tako nadaljevali, bodo nehali biti socialni demokratje in bodo postali »čisto navadna socialno-reformna stranka«.

Pa zdaj poročajmo o drugih sejah.

Konferenca socialnodemokratičnih žena.

13. septembra.

Pred strankinim shodom so se zbrale h konferenci socialistovske žene. Navzočih 80 delegatij in tudi nekaj delegatov, ki so prišli mesto žena. Znana Otilija Baader poroča o delovanju. Narastlo je žensko poselsko gibanje. L. 1907 je v Nemčiji bilo organiziranih 4000 poslov, letos pa samo v Hamburgu 5000. Poroča nadalje, da je organizacija pri letošnjih volitvah za pruski deželni zbor zlasti v Berlinu organizirala bojkot proti tistim malim trgovcem, ki kljub opominjevanju niso volili socialnega demokrata. »Pridigovale smo terorizem«, je ponosno vzkliknila gospodična Otilija. Končno je dejala, da bo prišel čas, ko bo »nebeška črna garda« uvidela, da se tudi ženske ne dajo več samo z nebesi tolažiti. »Kdor hoče nebesom zaupati, naj to sam s seboj opravi; me hočemo že na zemlji srečne biti.« (Živahno odobravanje.). Sodruginja von Elm iz Hamburga opozarja, da je socialna demokracija načeloma proti terorizmu, proti temu torej, da se hoče prisiliti ljudi, naj glasujejo proti svojemu prepričanju iz strahu pred gmotno škodo. Letos da se je pa to le zato storilo, da bi se pruski volivni sistem dovedel »ad absurdum« (?). — Prva stvar je politična in strokovna organizacija žena, kateri naj se posveti vsa pozornost. Sodruginji Zietz iz Hamburga in Winkelmann iz Frankobroda. Ta je dejala med drugim: »V nas ženskah sploh tiči precej terorizma, saj moški tako trdijo!« (Veselost.) Med splošno veselostjo je tudi neka Deubner iz Essena povedala, da je ondota policija ob priliki volitev socialdemokratske agitatorice stražila celo pred javnimi stranišči, da ne bi ondi kaj »naredile« — mislila je seveda na agitacijo v teh slabo-dišečih prostorih. — Sodruginja Ziehr poroča, da ima »Gleichheit«, glasilo socialistovskih žena, 85.000 naročnic. — Nato se je šlo zato, da se vsled, oziroma na podlagi novega združevalnega zakona nekoliko izpremeni ženska organizacija. Sodruginjam se ne dovoli snovati posebnih političnih društev, temveč morajo vse biti izključno članice socialnodemokratske strankarske organizacije. Mesto dosedanje »centralne zaupne osebe« (Otilija Baader) se naj 1 sodruginja sprejme kot enakopraven član v strankino vodstvo. Predlaga se, da naj bo teh sodruginj 3 in sicer Otilija Baader, Klara Zetkin in gospa Zietz. Proti slednji je mala opozicija, vsled česar se dobra gospa jame solziti. Tovari-

šice iz vodstva jo tolažijo, objemajo in poljubujejo. Naposled obvelja predlog. — K zborovanju pride poslanec Singer; pozdravlja, da se ženska organizacija tesneje priklapi stranki. Gospa Zetkin izjavlja: »Me žene bomo najprej delale, da gnijojoča, zamočvirjena družba čimprej izgine iz površja zemlje.« Nato se priporoča dolga resolucija, ki naglašja potrebo organizacije šoli odrasle mladine obojega spola. Ta organizacija naj se sama vodi — člani stranke in strokovne organizacije naj ji stojijo pri strani kot posvetovalni organi. Gospa Dunkel povdarja, da bodi cilj socialistovske organizacije šolske otroke odtegniti verskemu poduku. Zetkin naglašja prav posebno avtonomnost mladeniške organizacije. Nato se resolucija sprejme.

Strankarski shod.

14. septembra.

Strankarski shod se otvori v mestni siavnostni dvorani. Otvori ga državni poslanec Singer. Povdarja, da ima shod namen pojasniti nasprotja, ki so nastala v stranki. Kar bo shod sklenil, mora vsakemu socialnemu demokratu biti sveto kakor evangelij. Navzoče zanimajo posebno napisi po dvorani. Pomenljivo se smehljajo napisom, ki slave edinost. En napis se glasi: »Delavci so skala, na kateri je zidana cerkev bodočnosti.« Torej nimamo več države bodočnosti, ampak že »cerkev bodočnosti«. Nato se sklene sporno vprašanje glede dovolitve proračuna odstavi na konec kongresa kot posebno točko, kar smo že uvodoma poročali. Nato se vrste pozdravi inozemskih sodrugov. Anglež Quelch povdarja, da so angleški socialisti protestirali proti temu, da se je angleško brodovje odposlalo v Kronstadt, ker se je s tem izzivalo Nemčijo. Winarski pozdravlja v imenu avstrijskih sodrugov. Belgijec Huysmans vzbuja veselost z dobrim dovtipom, da je »naš zelo zaljubljeni, a malo priljubljeni kralj Leopold« umel Kongo-državo za napitnino 45 milijonov tako prepustiti belgijski državi, da pravzaprav ni Belgija anektirala Konga, ampak Kongo Belgijo. Sodruginja Schönberg iz Rusije, izraelskega pokoljenja seveda, konča svoj dolgovezni govor sledeče: »Prišla bo ura, ko bo revolucija carstvu zadala zadnji smrtni udarec.« (Se že dolgo prorokuje.)

Organizacija.

Müller (Berlin) poroča o poslovanju vodstva zlasti z ozirom na žensko in mladeniško organizacijo. V preteklem letu, ko je vladala velika gospodarska kriza, je narastek socialne organizacije znašal le 10,7% nasproti 38% v predpreteklem. Nobene socialne organizacije ni v 12 državnoborskih volivnih okrajih. Treba bo misliti zlasti na socialdemokratsko kmečko-poselsko organizacijo.

Mladinska organizacija.

Razprava o tej točki je živahna. Strankino vodstvo je še vedno, kar se tiče mladinske organizacije, nekoliko skeptično. Razprave se udeleži tudi Bebel. Strankino vodstvo stoji na stališču, naj se ne ustanavljajo posebne mladinske organizacije. Snujejo naj se rajši po posameznih krajih »Odbori za mladinsko agitacijo«. Po obrtnem štetju od l. 1895 imamo približno tri milijone delavcev in delavk v starosti od 14—18 let. Od teh je v protestantskih mladinskih organizacijah 120 tisoč članov, v katoliških 240.000, v socialistovski pa le 10.000. Glede mladinske organizacije stojijo na višku katoličani.

Izobraževalno delo.

Kurt Eisner, urednik lista »Fränkische Tagespost«, precej ostro kritikuje strankino šolo v Berlinu. Ondi se socialistovski učenjaki kar čez noč fabricirajo. Prebereno eno znanstveno knjigo, drugi dan pa že predavajo in prodajajo svojo modrost. To ni znanstveno. (Odobranje na eni, protesti na drugi strani.) Zavrača ga go-

reča rdčekarica Rosa Luxemburg. Nekateri ljudje, meni sodruginja, bi radi, da bi »mase« ne izvedele o Marksovi teoriji in njega »visokoznanstvenem« zgodovinskem materializmu. (Eisner zakliče: To ni res! Preberite vendar dotične članke v »Fränkische Tagespost«. Neki pristaš Rose Luxemburg mu zakliče: »Wir haben den Dreck schon längst gelesen!« (Smeh.) Začne se prepri, v katerem sodrugi producirajo čudovite izraze. Eisner povdarja glasno, da je strankina šola zanič. Klara Zetkin, znana fanatkinja, napada Eisnerja in sodruga Maurenbrecherja, slednjega zlasti zaradi tega, ker piše v »buržoazijske« liste, kjer izkuša socialno demokracijo z zabavljanjem razgnati. Ali ne velja zanj strankin sklep, da se v »meščanske« liste pisati ne sme? Kdor tako krši načela stranke, naj gleda, da se iz stranke čimprej pobere namesto, da jo hoče reformirati. Dr. Lensch od radikalne »Leipziger Volkszeitung« zabavlja čez sodruga Müllerja, ki se je proti njemu dovolil neumno šalo. (Müller je član vodstva.) »Sodrugi, zdaj vidite,« — tako pravi Lensch — »kaka žareča baklja duha sedi v našem vodstvu!« — Brandler iz Bremena obsoja ostro sodruga Eisnerja, Maurenbrecherja in druge, ki »sodelujejo pri sistematiškem pomočvirjevanju in potlačevanju možgan sodrugov.« (Odobranje.) Tako imenitno je končala ta »izobraževalna diskusija.«

1. majnik.

15. septembra.

Danes je veliko poslušavstva. Fischer, upravnik »Vorwärtsa«, poroča o proslavi majnika. Njegov referat je bil prava pogrebica majnikovemu slavlju. Tistih, ki se zaradi proslavljenja majnika od strani delodajavcev odpustča, strankina blagajna ne more podpirati, ker bi potem bilo po nji. Generalna komisija strokovnih društev je pa tudi izjavila, da jih ne more podpirati. Sodruga Zubeil povdarja v debati, da se proslavljanje 1. majnika končalo z veliko blamažo socialnodemokratske stranke.

Blamirana Rosa Luksemburška.

Sodruga Schmidt ostro napada Roso Luksemburško, ki s svojim radikalizmom dela v stranki »neznosne škandale«. Zakliče ji: »Prihodnjič ob priliki 1. majnika pojte razlagat berlinskim tesarjem, naj iz golega navdušenja štrajkajo. Blagajna berlinske tesarске organizacije je samo zadnje poletje za tiste, ki so vsled proslave majnika bili izključeni od dela, morala plačati 70.000 mark. Med njimi so bili taki, ki so bili dvajset tednov brez dela! Vi nič ne računate na to, da vedno bolj naraščajo krščanska strokovna društva, ki prvega majnika ne slave.« Rosa je le ježno zmajevala z glavo, odgovora pa ni vedela. Nato sprejeta resolucija povdarja le, naj se skrbí za »dostojno proslavo prvega majnika« — za kakšno, o tem previdno molči . . . Fuimus Troes! . . .

Nastop učenca strankine šole.

Nato nastopi neki novopečeni absolut berolinske strankine šole, katero je prejšnji dan tako opravičeno napadal sodrug Eisner, kakor smo že poročali. Začel je uprav neumno zabavljati zoper »tiste« (Schmidt), ki napadajo »velezaslužno« Roso Luksemburško. Sodrugi kličejo: »Bodite ponižni!« »Učenec!« Ko je celo dobre socialiste, ki sede v vodstvu, nagнал z »ljudmi« (»Leute«), je priklopelo ogorčenje do vrhunca. Vzkliči: »Mi nismo »Leute«, ampak sodrugi!« »Eisner je imel čisto prav!« »To je strankina šola!« itd. Toda ogorčenje se je namah izpremenilo v burno veselost, ko je mladi učenjak zaklical: »Sodrugi, jaz hočem samo reči, da se tega načina svojih izvajanj nisem naučil v strankini šoli (Bučna veselost), ampak sem že, predno sem začel strankino šolo obiskati, na ta način polemiziral.« (Viharna veselost.)

Nepričakovano pa je bil konec debate. Strankino vodstvo je namreč predlagalo revolucijo, naj se zaradi majnikove proslave izključeni delavci podpirajo iz blagajne stranke in iz blagajne strokovne organizacije. Ta resolucija pa je propadla. Za je glasovalo 122, proti 191. S tem je zmeda še večja kot je poprej bila.

Kar je sledilo (Beblov govor proti južnonemškim sodrugom v zadevi proračuna) smo poročali že uvodoma pod dato 17. t. m.

Vtis Beblovega govora.

17. septembra.

O Beblovem govoru (16. t. m.) proti južnonemškim sodrugom smo že poročali. Vtis ni bil posebno velik. Prvič: Teško se da dokazati, da socialni demokrat krši strankina načela, ako dovoli proračun. Demonstracija nedovoljenja nima nobenega uspeha, ampak nasprotniki socialne demokracije jo uporabljajo vedno uspešno v agitaciji: Socialni demokratje so predlagali izboljšanje za delavce itd., proračun za to so pa odklonili itd. Drugič: Socialnodemokratska stranka v tem oziru ni bila nikoli dosledna. Celo radikalni saksoski socialnodemokratski poslanci so nekoliko za proračun glasovali. Tretjič: Bebel je bolan, hudo bolan. Ni več stari, bojeviti Bebel. Četrtič: V svojem govoru je večkrat pokazal precejšnje nepoznanje južnonemških razmer, vsled česar so ga južnonemški sodrugi venomer prekinjali in se iz njega norčevali.

Timm v imenu Bavarcev.

Nastopi bavarski deželnozborski poslanec Timm, ki zagovarja taktiko južnonemških sodrugov. Njegov govor je zelo stvaren in napravi velik vtis, dasi ga radikalca Ledebour in Stadthagen med govorom neprestano provocirata. Naštevava velike uspehe, ki jih je socialna demokracija dosegla s svojo taktiko v bavarskem deželnem zboru. Če bi šlo po teoriji radikalcev, n. pr. po mnenju gospoda Kautskyja, znanstvenika Marksistov, potem bi morali celo proračun za vseučilišča odkloniti, katerim se pa ima tudi gospod Kautsky zahvaliti za svojo izobrazbo. Resolucije strankinega vodstva (Glej uvod poročila!) ne moremo sprejeti. Če se sprejme, bomo šli do skrajnega! Ne udamo se!

Dr. Frank.

Nastopi dr. Frank, duhoviti in temperamentni govornik mannheimske socialne demokracije. Norčuje se iz severnonemških sodrugov, češ, da slišijo rasti travo markovega materializma. Udari po mizi, češ, kakor možje se bomo postavili za svoje prepričanje! Če pomeni dovoljenje proračuna nedopustno priznanje kapitalistovskega družabnega reda, potem pomenijo isto tudi tarifne pogodbe med delavci in delodajavci, katerih pa vodstvo ne prepoveduje. Kar se tiče očitka, da smo kršili disciplino, je cela zgodovina naše stranke s kršenjem discipline napolnjena! — Po njegovem govoru nastane velika homatija. Radikalci in »budgetlarji« se prepirajo med seboj. Slednji zapuste ostentativno dvorano.

Poslanec Frohme predlaga naposled resolucijo, ki naglašja, da naj se glede glasovanja za splošni proračun socialistične frakcije po posameznih deželnih zbiorih sporazumejo z deželnimi voditelji in strankinim vodstvom. Vprašanje dovoljenja budgeta je zgolj vprašanje taktike. — Če se ta resolucija, ki je kompromisna, sprejme, je spora konec. Vederemmo!

AVSTRO-OGRSKA.

Dunaj, 17. septembra. Deputacija češkega narodnega sveta in več drugih čeških nacionalnih društev se je pod vodstvom poslancev Čelakovskega, dr. Baxe in Buřivala podala k ministrskemu predsedniku Becku in naučnemu ministru Marchetu pritožiti se proti nedostatkam na šolah, kjer so Čehi v manjšini. Ministri so pripoznali upravičenost mnogih pritožb v tem oziru, so pa označili sedanji politički položaj za oviro odpomočku. Danes se vrši tozadevna seja omenjenih treh ministrov, kateri se pritegne tudi nemški minister-deželan Prade.

Zagreb, 17. septembra. Dijaki vseučiliščniki, ki so lani štrajkali, so se letos vsi zopet inškrbirali, ker se hočejo udeležiti intenzivnejše narodnega gibanja.

Volivno gibanje v Dalmaciji.

V južni Dalmaciji se pripravlja ustanovitev nove, srbsko-demokratske stranke. Voditelja tega gibanja sta brata Gopčević. Program stranke bo, kakor poroča »Hrv. Korespondenca«, avstrofilski. Stranka že pri prihodnjih deželnozborskih volitvah nastopi proti tržaškemu odvjetniku dr. Kvekiču in veleposestniku Vukotiču, ki sta dosedaj zastopala srbske kmečke občine v deželnem zboru. — V mestnem okraju Ercegnovi, Kotor in Perast vtegne nastati hudo volivni boj med Hrvatini in Srbi,

ako se ne posreči kompromis. Pred petimi leti je bil ta mandat v srbskih rokah, pri zadnjih so ga pridobili Hrvati. Bržkone doživimo tukaj ožjo volitev, pri kateri odločijo pristaši bratov Gopčević, ki bodo baje glasovali za hrvaškega kandidata. Sploh so srbski demokrati pripravljani se pobotati s Starčevićanci, ki bi naj kandidirali v mestih, v kmečkih okrajih pa podpirali Gopčevićeve pristaše. — V Spjeltu je izvolitev dr. Smodlake baje zagotovljena. Profesor Lovro Borčić bržkone niti kandidiral ne bo. — V Makarski vtegne biti ožja volitev med don Nikolo Ribičićem in županom Mat. Klaričcem, pravasem, in zmaga bržkone prvi.

XV. INTERPARLAMENTARNA KONFERENCA.

Dosedaj je prišlo v Berlin 900 udeležencev interparlamentarnega kongresa. Prišli so tudi Amerikanci, ki so izročili kongresu svilen črno-belo-rdečo zastavo z napisom: »Mir bodi na zemlji!« — Prof. dr. Jurij Aleksis v Budimpešti je izdal odprto pismo na Björnstjerna Björnsona, v katerem mu očita, da pri podpiranju nemadžarskih narodnosti postopa proti Madžarom »surovo in krivično«. To pismo razdeli med člane kongresa. — Madžarov je prijavljenih 90, prispelo jih je 70. Izmed zastopnikov nemadžarskih narodnosti sta prišla dr. Mihael Polit in Štefan Pop-Csisco. Hrvatov niso priznali kot posebne skupine.

Hrvaški poslanci so poizkušali, da bi se udeležili kongresa kot odposlanci Hrvaške, a njihova zahteva je bila, kakor smo že včeraj kratko poročali, odklonjena, češ, da Hrvaška ni samostojna država. Hrvatje so nato poslali konferenci spomenico, ki pa tudi ne pride v razpravo, ker je minister Apponyi izjavil, da na konferenci ni smeti razpravljati »notranjih ogrskih zadev«.

V Berlinu sta se včeraj pripeljala hrvaška poslanca Šurmin in Zagorac, ki sta poizkušala priti na konferenco, a dasi je zanja interveniral poslanec Polit, nista dobila dovoljenja priti na konferenco.

× × ×

Berolin, 17. sept. Danes se je tu otvorila XV. interparlamentarna konferenca. Kakšen namen imajo ti kongresi, na katerih se zbero parlamentarci iz vseh dežel? Statut tako naznačuje smoter interparlamentarnih kongresov:

»Združiti člane vseh parlamentov, konstituirane po posameznih narodnih skupinah, v ta namen, da bodisi potom zakonodaje bodisi potom mednarodnih pogodb uveljavijo načelo, da se spori med posameznimi narodnostmi rešijo potom mednarodnih razsodišč.«

Letos je na konferenci zelo veliko zastopnikov — 900. Lani jih je v Londonu bilo samo 400. Največ jih je iz Italije (127); Avstrija 111, Belgija 105, Ogrska 95, Nemčija 82, Anglija 71, Holandska 57, Danska 49, Rumunija 43, Francija 44, Amerika 26. — Pomembno je letos to, da se hrvaški poslanci konference ne morejo udeležiti, ker se jih ni priznalo za posebno skupino, ampak del ogrske delegacije. Vrhgate se konference sploh ne bavi z zadevami notranje politike posameznih držav, ker bi to naravno izzvalo velike spore in bi delo konference bilo onemogočeno. Letos se bo konference bavila večinoma z vprašanjem mednarodnega prava, n. pr. nedotakljivostjo zasebne lasti ob času vojske na visokem morju itd.

Kongres je otvoril nemški kancelar knez Bülow sam. V otvoritvenem govoru je povdarjal miroljubnost nemškega naroda, toda tudi to, da je pripravljen vsikdar braniti svoje ozemlje, dostojanstvo in neodvisnost. Govor smatrajo splošno z ozirom na sedanji politički položaj za zelo pomenljiv.

SRBIJA HOČE MOBILIZIRATI?

Belgrad, 17. septembra. »Politika«, ki ima zveze z ministrstvom za zunanje zadeve, pozivlja Bosance, naj ustavo od Avstrije izsilijo z vstajo. Srbija naj na južni in zahodni meji mobilizira, da se obvaruje invazije od strani Avstrije. . . . Ne bi bilo napačno, če bi gospodje v Belgradu ohranili nekoliko mirnejšo kri.

VOLITEV PRAVOSLAVNEGA PATRIARHA.

Minister Košut je izjavil odposlanstvu srbskih radikalcev, da je tudi on mnenja, da more biti patriarh le tak srbski prelat, ki je zmožen madžarščine. Med srbskimi škofi pa zna madžarski samo Lukijan Bogdanovič. Da so se radikalci obrnili baš do Košuta, je razlagati iz okolnosti, ker je on predsednik madžarske neodvisne stranke. — Včeraj je imela iti zopet deputacija radikalcev k Wekerlu in Košutu ter jima izročiti spomenico, ki obsega zahteve radikalcev glede izvedbe samostanskega in revizije saborskega reda itd. Seje cerkvenega sabora so odložili do petka. Takrat

se bo le določilo rok za volitev patriarha. Ista se bo bržkone vršila v soboto ter je koraj gotovo, da bo izvoljen Bogdanovič.

O BOLGARSKO-TURŠKEM VPADU

piše »Novoje Vreme«: Očividno novi diplomati turškega cesarstva ne želijo ohraniti dobrososednih razmer v bolgarski kneževini. Navadna previdnost bi morala, se vidi, pokazati sedanjemu kabinetu turškemu, da vsak resen konflikt s faktorji tujestranske politike je neugoden predvsem njemu samemu. Za spremembe razmer k zastopniku Bolgarije ni bilo pri novem režimu ne najmanjšega povoda. Ravnopravno stališče njegovo sredi diplomatskega zbora v Carigradu se je že davno utrdilo tudi na drugih dvorih.

RAZMERJE MED TURČIJO IN BOLGARIJO

je vedno bolj napeto. Bolgarija zbira ob turško-bogarski meji svoje čete.

BEG PLEVELJSKEGA GUVERNERJA. Upor proti avstrijskim četam?

Zagreb, 17. t. m.

Od posebne strani se poroča: Guverner v Plevlju, Suleiman-paša, proti kateremu so se spuntale lastne čete in ki je pod varstvom poveljnika avstrijske pleveljske posadke, generalmajorja Rehmen von Barenfeld, moral zbežati v avstrijsko taborišče, je star turški vojak, ki je z avstrijsko posadko živel vedno v najboljših odnosih. (Paša je, kakor znano, zbežal skozi Zagreb in Trst v Solun.)

Kar se tiče Novipazarja, kjer je Suleiman bil guverner, je položaj te provincije sledeči: Po členu 5 berlinske pogodbe (1878) ima Avstrija pravico Novipazar vojaško zasesti, upravlja pa ga Turčija. Dne 21. aprila 1879 je Avstrija s Turčijo sklenila pogodbo, glasom katere so se garnizijska okrožja primerno razdelila med avstrijske in turške čete. Garnizije so v Bjelopolju, Plevlju, Priepolju in Priboju. V Plevlju je zdaj 9. avstrijska pogorska brigada pod poveljstvom generalmajorja Rehmen von Barenfelda. Diplomatske posledice vodi konzul grof Drašković. Suleiman-paša je moral zbežati, ker so turške vojske nahujskale Srbi in Mladoturki in sicer zato, ker je paša bil Avstriji naklonjen. V Novipazarju se pripravlja upor proti avstrijskim četam. Avstrijsko vojno ministrstvo je zato že odredilo ojačitev 9. brigade.

Sploh se zdaj na Balkanu opaža sledeče: Bolgarija in Rumunija gresta z Avstrijo, Srbija in Turčija pa skupaj proti Avstriji. Če govorimo o Turčiji, seveda mislimo mladoturke. V Carigradu obstoji tajni odbor iz mladoturkov, Srbov, Črnogorcev in Italijanov, ki dela na to, da oslabi vpliv Avstrije na Balkanu. Torej pozor!

Vojno ministrstvo pa vse te vesti od konca do kraja **dementira**. Suleiman-paša da ni pobegnil iz Plevlja, ampak da je imenovan za člana senata in je zato odpotoval. Avstrijska posadka mu je ob priliki slovesa dala častno stotnijo z zastavo in godbo. Vest, da je dobil 16. belovarski pehotni polk nalog, da se pripravi za odhod v Plevlje, je čisto izmišljena. — Čudno!

TURČIJA.

Ciprsko vprašanje.

Mladoturški listi zahtevajo od Anglije, naj vrne otok Ciper. Torej zopet nove težave, kakor bi že dozdanih ne bilo več kot preveč. Anglija je leta 1878. prevzela varstvo nad ciprskim otokom in se zato zavezala Turčiji plačati 90.000 šterlingov danja na leto. Ciper je važno operacijsko oporišče za brodovje nasproti Turčiji, Egiptu in sueškemu kanalu. Zato bo angleška vlada Mladoturkom brezdvoma kmalu dala razumeti, da naj ciprsko vprašanje puste pri miru. Seveda se Mladoturki lahko na ta način maščujejo, da nahujskajo v Egiptu in Indiji Mohamedance proti Angležem.

Posojilo.

Vlada je najela pri otomanski banki posojilo 3.600.000 funtov in predložila sklep sultanovi sankciji.

AEHRENTHAL - IZVOLSKIJ.

Pomen sestanka.

Dunaj, 17. t. m.

»N. Fr. Presse« poroča od odlične strani, da se je pri sestanku med Aehrenthalom in Izvolskim v Buchlavu pokazalo popolno sporazumljenje med Avstrijo in Rusijo, ki mirno čakata, kako se bodo stvari v Turčiji dalje razvile, da pa ravno glede Turčije nista brez vseh skrbi. Bogve kaj se ondi utegne še zgoditi! Komplikacij med vesilami samimi da se ni treba bati.

Da v Turčiji ni vse, kakor bi moralo biti, dokazuje posebno dejstvo, da ni vlada povabila k digneju posl. bulgarskega zastopnika Gešova, češ, da je Bolgarija vazalna država Turčije. Gešov je zato odpotoval. Res je Bolgarija na papirju vazalna država, toda v resnici ni. Kneza Ferdi-

nanda na vseh evropskih dvorih sprejemajo kakor suverena in je celo imejtej nekega avstrijskega polka. Mladoturki so izgubili glavo in so začeli delati velike neumnosti.

Izvolskij pa, kot pameten državnik zdaj potuje po vsej Evropi in bo obiskal par ministrov-kolegov za zunanje zadeve, da se korenito domenijo glede na Balkan.

Deželni zbori.

Koroški deželni zbor.

Koroški deželni zbor je nakazal več predlog odsekem, med njimi tudi proračun, ki izkazuje: potrebščina za leto 1908 znaša 5.214.896 K, pokritje 4.648.977 K, primanjkljaj znaša 569.919 K. Ker še ni sprejet v državnem zboru predlog o prispevku države deželam iz davka na žganje in osebno dohodarino, deželni odbor ne more predlagati, kako naj se pokrije primanjkljaj. Če odobri državni zbor predlogo, dobi Koroška približno 700.000 K. Ker pa predlaga vlada tudi, naj se zniža realni davek, po katerem se določajo deželne doklade, bi znižanje realnega davka prisililo deželo, da primerno zviša deželne doklade. Na predlog finančnega odseka, o katerem poroča Pleschütz, se dovoli občini Ladin podpora 200 K za po hudourniku oškodovana občinska pota. O potrebi ceste ob jezeru, za katero prosi občina Džinja-ves, se naroča deželnemu odboru, naj prouči prošnjo in poroča o uspehu v prihodnjem zasedanju. Za osuševanju močvirja pri Goricah v Ziljski dolini se sklene, da prispeva dežela 30 odstotkov v najvišjem znesku 12.600 K, ki se izplačajo v treh letnih obrokih po 4200 K leta 1908, 1909 in 1910. Poslanec profesor dr. Waldner in tovariši predlagajo, naj se naprosi vlada, da nakaže 25.000 K podpore za boj proti rjavim hroščem. Dežela naj bi za to prispevala 5000 K.

Moravski in šlezjski deželni zbor

sta bila otvorjena dne 16. t. m. Moravski deželni zbor je razpravljaj o izpremembah disciplinarnega reda za ljudske in meščanske šole. Ko je govoril Kadlcak, so se sprli socialni demokrati s poslanci moravske katoliške narodne stranke. Predlogu so priznali nujnost.

Gališki deželni zbor

je sklenil v seji 16. t. m., da izvoli odsek 25 članov, ki se bo pečal z volivno preosnovi. Stapsinski je utemeljeval svoj nujni predlog, ki pozivlja deželni odbor, naj tekom tridesetih dni predloži predlog o enakih, direktni in tajni volivni pravici v gališki deželni zbor. Nujnost je bila odklonjena. Za predlog je glasovalo 64, proti pa 52 poslancev.

Češki deželni zbor.

Skupna zveza nemških dež. poslancev se je ustanovila in izvolilo začasno predsedstvo. Po seji so imeli nemški poslanci posvetovanje o svojem programu. Veleposestniška kurija je izvolila za predsednika kneza Lobkovica, za namestnika pa kneza Rohana.

Dnevne novice.

+ **Zlata maša sv. Očeta Pija X.** Dne 18. septembra preteče 50 let, odkar je papežu Piju X. podelil škof msgr. Farina v mestu Castelfranco zakrament sv. mašniškega posvečenja. Spomin na ta pomenljivi dan, s katerim se je začelo tako plodonosno in marljivo delovanje zdajnega sv. očeta, obhaja letos ves katoliški svet. Sveti oče je za ta dan odpovedal vse javne slovesnosti v Rimu, ker se takoj nato — 20. septembra vsako leto poveljuje dan, ko so se Piemontezi polastili večnega mesta. Jubileja maša sv. očeta je radi tega prenešana in se bo opravila dne 16. nov., ker je bil ta dan pred 24 leti kanonik Jožef Sarto posvečen za škofa. Škofovsko posvečenje je bil izvršil kardinal Parochi. Dne 16. novembra se torej prične tudi 25-letni jubilej škofovanja Pijevega. — Ob zlatomašništvu največjega obiasnika na zemlji, glavarja cerkve, kateri slovensko ljudstvo pripada s toliko gorečnostjo in ljubeznijo, je prav, da povdarimo svojo udanost do svetega očeta in si tudi pokličemo v spomin, kako blagonsno je njegovo delovanje na prastari stolici sv. Petra, dasi ni dolgo, kar vlada. Pij X. ni nič manj kot nepozabni Leon XIII. pospešitelj političkega in socialnega delovanja katoličanov, kar ob vsaki priliki pokaže. Pod njegovim papeževanjem se je vršilo že nešteto katoliških shodov v tem smislu, kojih delo je Pij X. blagoslovil in potrdil. Predvsem pa občudujemo Pija X. kot varuha neizkaljene krščanske resnice in poglobitelja verskega življenja. On je nasproti francoski ateistični republiki s pravo apostolsko odločnostjo povdaril neodvisnost katoliške cerkve od vse posvetne ob-

Vsled tega sta bila Wright in Selfridge vržena iz aeroplana ter je bil Wright težko poškodovan na rokah in ob boku ter je dobil tudi notranje poškodbe. Poročnik je bil smrtnonevarno ranjen ter je danes jutraj umrl. Wrightov aeroplan je popolnoma razbit.

CESARSKÉ VOJAŠKE VAJE NA OGRSKEM.

Vesprim, 18. septembra. Cesarske vojaške vaje so končane. Nadvojvoda Fran Ferdinand se je zahvalil vojaštvu.

KESTRANEKOVA DEMISIJA.

Praga, 18. septembra. Kestranek namerava kot šef praške železindustrijske družbe demisionirati.

KRITIČNI DNOVI V BOSNI.

Sarajevo, 18. septembra. Vlada je razgnala mosleminsko nacionalno društvo v Dolnji Tuzli, ker agitira proti aneksiji Bosne in se zavzema za Turčijo.

PROTI POLJSKIM DELAVCEM.

Dessau, 18. septembra. Pri tukajšnji premogokopni družbi je ravnateljstvo dobilo povelje, da mora takoj odpustiti vse delavce Poljake. Ravnateljstvo je v veliki zadregi, ker ima ravno sedaj veliko naročila.

BODOČE LETOVIŠČE RUSKEGA CARJA.

Peterburg, 18. septembra. Ruski car je ob finskih vodah kupil poletni gradič na katerem namerava odslej bivati vsako poletje.

KOLERA V RUSIJI.

Peterburg, 18. septembra. Včeraj je bilo 305 slučajev kolere, med njimi nekaj smrtnih. Doslej je na kolero obolelo 12.073 oseb, umrlo pa 365 oseb.

ŠAH SKLIČE PARLAMENT.

Peterburg, 18. septembra. Glasom vesti iz Teherana razglasi šah v par dneh novi volivni red in skliče potem parlament.

ZA AKADEMIŠKO SVOBODO V RUSIJI.

Peterburg, 17. sept. Rektor tukajšnje vseučilišča, profesor Borgmann in profesor Braun sta odložila svoji mesti. Vsi vseučilišni profesorji so sklenili pri ministrstvu protestirati proti omejitvi dijaške združevne svobode ter proti odredbi, da morajo profesorji pripadati le vladnim strankam. Dijaki hočejo štrajkati.

MED SOCIALISTI NE BO SPORAZ-UMA.

(Glej današnji članek.)

Norimberk, 18. septembra. David v imenu južnonemških socialnih demokratov izjavi, da se ne bodo pokorili resoluciji strankinega vodstva. Ako se hoče sporazum napraviti, naj se sprejme resolucija Frohme. Severonemški socialisti pa nočejo na noben način odnehati.

NOVA FAZA V MAROŠKEM VPRAŠANJU.

London, 18. septembra. Angleška vlada je uradno obvestila velevlasti, da se pridruži francosko-španski notji glede na Maroko. (Francija je v tej notji predlagala v nasprotju z Nemčijo, naj se novi sultan Muley Hafid prizna le pod gotovimi pogoji, med katerimi je prvi, da prevzame vse — tudi finančne — obveznosti odstavljene sultana Abd el Azisa. Kar se pa tiče Casablanca, bo to zadevo z Muley Hafidom uredila Francija sama. Nemčija, kakor

znano, stoji na čisto nasprotnem stališču in hoče takojšnjo priznanje Hafidovo. Anglija je popolnoma stopila na stran Francije.)

TRŽNE CENE

Cene veljajo za 50 kg.

Budimpešta 18. septembra.

Pšenica za oktober	11:28
Pšenica za april	11:58
Rž za okt.	9:26
Oves za okt.	8:01
Koruza za maj 1. 1909	7:23

Efektiv: nespr.

„Znižana cena „Leposlovni knjižnici“.

„Leposlovna knjižnica“ izhajala bo v prihodnje bolj poredkoma in ne bomo izdali letos nobenega zvezka več, da ne preobložimo naročnikov s pre-pogostim dopošiljevanjem. — Ker nam je pa mnogo na tem, da se zviša s prihodnjimi zvezki število naročnikov in dosežemo na ta način prav nizke cene prihodnjim zvezkom, smo se odločili, obrniti splošno pozornost občinstva na „Leposlovno knjižnico“ s tem, da znižamo za kratek čas ceno dosedaj izdanih zvezkov. Cena teh zvezkov je bila sicer tudi dosedaj že skrajno nizka, treba je upoštevati samo to, kar nudi „Leposlovna knjižnica“: število strani, lepa oblika itd.

Kdor se torej hoče poslužiti te prilike in prejeti spodaj označene zvezke po skrajno nizkih cenah, naj se oglasi še pred koncem tekočega leta; — daljšega obroka za naročilo nam ni mogoče staviti, ker bodo nekateri zvezki kmalo pošli. Kdor kaj naroči in hoče postati tudi za prihodnje zvezke naročnik „Leposlovne knjižnice“, naj to pri naročilu posebej označi; sicer pa s tem še ne bo obvezan sprejeti vse zvezke, ki bodo izšli. 1603 16

Po znižani ceni se dobi:

Mož Simone. Roman iz francoščine Champol-Levstik. 304 strani, samo K 1:40.

Krasna, silno zanimiva povest; takoj pri prvi strani nas obvlada radovedna napetost in nam ostane dokler nismo povest prečitali in odložili. — Lepa Simona je prisiljena omočiti se z možem ostudnega obraza; ona se pa zaveda dolžnosti zakonske ljubezni, katere se vsled močeve plemenitosti razvije počasi iz strašne čutne apatije, tudi čustveno, v gorko simpatijo.

Razporoka. Roman iz francoščine Bourget-Kalan. 300 strani, mesto K 2:—, samo K 1:20.

Krasen prevod se lepo prilaga finesi Bourgetovega sloga.

Dalje sledeči svetovno znani, globoko zamišljajni spisi, katere so slov. časopisi že obširno ocenili: **Ponižani in razžaljeni.** Roman v štirih delih in z epilogom. Iz ruščine Dostojevski-Levstik. XXII + 501 stran; mesto K 3:—, samo K 1:80.

Stepni kralj Lear. Povest. Iz ruščine Turgenjev-Fran J. in **Hiša ob Volgi.** Iz ruščine Stepnjak-Jurca. 188 strani; mesto K —80.

Kobzar. Izbrane pesmi z zgodovinskimi pregledom Ukrajine in s pesnikovim življenjepisom. Iz ruščine Sevcenko-Abram. III + 288 strani; mesto K 2:40, samo K 1:—.

Hajdamaki. Poem z zgodovinskimi uvodom o Hajdamaki (Kobzar II. del) Sevcenko-Abram. 152 strani; mesto K 1:50, samo K —90.

Straža. Povest. Iz poljščine Prus-Virant. VII + 327 strani; mesto K 2:40, samo K 1:40.

Kdor želi vezane zvezke, naj to na naročilnici označi, vezava se posebej računa in velja za vsak zvezek elegantno celoplatno vez. K —90.

Vsi zvezki naenkrat naročeni se zaračunajo že ceneje in sicer K 8:— broširano. Povdarjamo pa, da veljajo te cene samo do konca tekočega leta in ima ta ugodnost samo namen vzbuditi v širših krogih splošno zanimanje za „Leposlovno knjižnico“.

Katoliška Bukvarna v Ljubljani.

Iščemo nevest

ki si žele nabaviti opremo. Tudi razno blago za dom kupite najbolje v tkalnici bratov Krejcar, Dobruška št. 9117. Češko. Prepričajte se in napravite majhen poskus. 6 kosov rjuh, 1 ma 150/200 cm velik K 15:40 fr. Vzorci barhenta, cefirja in vseh vrst platnenega in bombaževega blaga franko.

SOMIŠLJENIKI!! SOMIŠLJENICE!

Zahtevajte v vseh prodajalnicah in tobakarnah vžgalice »Slovenske krščanske socialne zveze«: »V korist obmejnim Slovincem!« Kupujte te naše vžgalice!

Glavna zaloga:
lekarna Ub. pl. Trnkóczy
:: Ljubljana. ::

Specialiteta za kadilce.

Primarius
dr. V. GREGORIČ
Ljubljana

kronska
ustna
voda

EUODIN

(Zakonito
zavarovan.)

Specialiteta
za kadilce.

10 do 15 kapljic v kozarec
vode.

Cena 2 kroni.

Glavna zaloga:
lekarna Ub. pl. Trnkóczy
:: Ljubljana. :: 1898 33

Meteorološki poročilo.

Višina n. morjem 306'2 m, sred. zračni tlak 736'0 mm.

Čas opa- zovanja	Stanje baro- metra v mm	Tempe- ratura po Celsijju	Vetrovi	Nebo	Pada- vina v 24 urah v mm
17 9. zveč.	740'1	15'1	sl. zah.	obl.	
18 7. zjutr.	39'9	12'5	sl. jvzh.	sk. obl.	0'2
2. pop	40'5	15'4	p. m. jvzh.	obl.	

Srednja včerajšnja temp. 14'0°, norm. 14'6°

Dobro ohranjen

2311 3-1

planino

se kupi. Ponudbe sprejema uprava „Slovenca“.

BERSON

Gumilje-
ve pete.

Največja udobnost!
Mirno, tiho stopanje
Zlasti blagodejno za
nervozne in glavobolne
so le
„Berson gumiljeve
pete“.

Dobe se v tozadnih
trgovinah. Pristne le
z vtiskom „Berson“.

Edini izdelovalci:
Sigmund Beer & Söhne
Wien, VI/2

Zahtevajte „Slovenca“ v oseh 90-
stlinah! — Zahtevajte „Slovenca“
na kolodvorih!

Gospodarska zveza v Ljubljani išče knjigovodjo

z večletno prakso v trgovskem ali združnem knjigovodstvu. — Zahteva se znanje slovenskega in nemškega jezika.

Vstop čimpreje.

Ponudbe se naslavlajo: **DR. V. PEGAN, Ljubljana, Dunajska cesta št. 32.**

2310 3-1

Št. 11062

RAZPIS.

2309 3-1

Podpisani deželni odbor razpisuje

službo okrožn. zdravnika v Škofji Loki

S to službo je združena plača letnih 1200 K in aktivitetna doklada 200 K. Prosilci za to službo naj pošljejo svoje prošnje podpisane deželnemu odboru

do 10. oktobra t. l.

ter dokažejo svojo starost, upravičenje do izvrševanja zdravniške prakse, avstrijsko državljanstvo, fizično sposobnost, neomadeževano življenje, dosedanje službovanje ter znanje slovenskega in nemškega jezika.

Oziral se bo le na take prosilce, ki so najmanj dve leti že službovali v kaki bolnišnici.

Od deželnega odbora kranjskega
v Ljubljani, dne 14. septembra 1908.

Jesen in zima 1908.

Angleško skladišče oblek, O. Bernatovič, Ljubljana, Mestni trg 5.

Moška konfekcija:

Čez 2500 oblek o. a.	K 8:— napre
1500 površnikov in zimskih sukenj	12:—
200 plaščev	7:—
300 kožušnih sacco s krznastim ovratn.	16:—
2000 suknjenih hlač	3:90

Deška konfekcija:

Čez 1800 oblek	K 3:90 naprej
500 plaščkov s kapuco	3:90
250 površnikov in zimskih sukenj	8:—

Damska konfekcija:

Jesen, in zimske obleke	od K 10:— nap.
Jesenske in zimske jopice	4:—
Jesenska in zimska krila	3:90
Jesenski in zimski ranglani	6:—
Jesens. in zimski paletoti	8:—
Dežni plaščki s kapuco	7:—
Suknene in delainove bluze	3:90

Dekliška konfekcija:

Velika izbira oblekic, paletotov, dežnih plaščkov in zimskih sukenj.

V zalogi je čez 1000 velour-klobukov po K 5:80 in čez 5000 klobukov in kap od 1 K naprej.

**Podružnica
v Spiljetu.**

Dolniska glavna
K 2,000.000.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani, Stritarjeve ulice šte. 2

priporoča promese na Tiske srečke á K 7:—, — Žrebanje 1. okt. — Gl. dobitok K 180.000

sprejema vloge na knjižice
in na tekoči račun ter je
obrestuje od dne vloge po

4 1/2 %

Rentni davek
plača banka
:: sama. ::

**Podružnica
v Celovcu.**

Rezervni fond
K 200.000.

Rozmere na Jeseniškem kolodvoru in bohinjski železnici.

Kar je dan za dnevom s strahom pričakoval vsak, kdor pozna razmere na Jeseniškem kolodvoru, se je zgodilo. Skrajno nepraktično sezidani Jeseniški kolodvor je zahteval svojo prvo človeško žrtev. Pri obstoječih odnošajih se moramo samo čuditi, da Jeseniški kolodvor do danes ni že zahteval več človeških žrtev. Zahvaliti se je v prvi vrsti na tem skrajno pazljivemu železniškemu delavstvu. Očividno pa je, da se mora na Jeseniškem kolodvoru pri sedanjih razmerah pripetiti še več nesreč, ki bodo zahtevale večje in občutnejše žrtve kakor pa je ta, o kateri so poročali včerajšnji dnevniki.

Tragični slučaj, ki se je odigral na Jeseniškem kolodvoru, mi sili v roko pero, da se nekoliko podrobneje bavim z azijskimi razmerami, ki vladajo na Jeseniškem kolodvoru in sploh ob bohinjski železnici.

Da bi se pečal z neznosnimi odnošaji, ki so na tapetu glede narodnosti na tej progi, bi bilo preobširno, ker slovenska javnost itak ve, da se zapostavlja pod regimom dr. Derschatte Slovence na tej progi in sploh povsod in da se nastavlja zlasti na tej progi uradniki, ki ne znajo niti pičice slovenskega jezika in ki ti zareže osorno nasproti, ako ne govoriš z njimi nemško ali italijansko.

Da je kolodvorska restavracija na Jesenicah brlog in zbirališče neodrešenih Jeseniških Nemcev in nemškutarjev, je že tudi zdavna znana stvar.

Poleg tega pa na tej progi kar mrgoli odnošajev, ki zaslužijo v polni meri, da se jih javno ožigosa.

Začnimo kar z Jesenicami.

Kolodvorsko poslopje je bilo že iz vsega početka popolnoma zavoženo. Za tako velikansko postajo, v najbližnji bodočnosti eno najvažnejših evropskih železniških križišč, pa tak kurnik, kakor so ga postavili! To je pač delo našega inženjerja, nad katerim mora vsak pameten človek zmajati z glavo. Kje li je imela gospoda takrat, ko so se izdelovali načrti, oči? Ali se je morda hotelo tukaj varčevati, da se je lahko drugod razspalo? Morda celo zato, ker je to slovensko ozemlje?

Dejstvo pa je danes: Naval potujočega občinstva na Jeseniškem kolodvoru je že sedaj velikanski posebnost v poletnem času, ko prihajajo k nam množično letoviščarji in turisti, mnogobrojni goriški romarji, ki hodijo na božjo pot na Višarje in na Brezje, dočim Kranjci romajo čez Jesenice na Sv. Goro. Ob nedeljah se pa tudi kljub slabemu vremenu kar tare ljudstva na Jeseniškem kolodvoru.

Uvideli so že, da so kolodvorski prostori premajhni. Zato se je pričelo prizidavati. A kljub temu so že zopet premajhni. Kaj bo šele, ko se otvori turška železnica, vsled katere se opravičeno pričakuje še večji osebni promet?

Pisarniški prostori so že sedaj premajhni, restavracija spada na kako navadno postajo, čakalnice imajo vse skupaj komaj za sto ljudi prostora. Blagajnica in izdaja vozniških listov je vrejena tako, kakor na vsakem navadnem prostoru. Daleko pa jo prekaša postaja Lesce. Sicer sta dva napisa, da se tam izdajajo vozni listki, v resnici se pa izdajajo samo na enem mestu, pa še tam ni nobenega dohoda ali odhoda. Tako je skoraj vsak dan, posebno pa ob nedeljah, kadar privozijo nakrat štirje vlaki iz vseh strani sveta na postajo, tak naval in pritisk občinstva na blagajnico, da se mora čakati po več kot pol ure, predno se dobi vozni listek. Reda ni nobenega, vsak se preriva, da bi prišel prej na vrsto, ker se dan za dnevom dogajajo slučaj, da odidejo vlaki prej, predno so dobili vsi potniki vozne listke.

Za nameček je pa še kolodvorsko poslopje zgrajeno v naglici in slabo.

Samo en slučaj. Začetkom letošnjih počitnic je bilo. Na postajo so privozili vlaki iz Ljubljane, Gorice, Trbiža in Rožne doline. Komaj se vstavijo, se že vsuje velikanska ploha. Vse hiti čez velikanske mlake, v katerih so kar zginili železniški tiri, na peron in iščejo tam zavetja, nalezli so pa na slabo, prišli so iz dežja pod kap, kajti streha nad peronom ni držala in lilo je kar curkoma na stotine broječo množico.

Vsled tega se bodo kar vrstile poprave. Tako se pač maščuje deloma neumestno štedenje, deloma pa mešetarjenje v prilog nemške akcijske družbe in na škodo splošnosti.

Za ta pritisk potujočega občinstva je pri obstoječih varnostnih pripravah gotovo premalo uslužbencev, ker ne zmorejo vsega dela. Ako so imeli pri zgradbi alpske železnice na razpolago milijone in milijone, bi bili tudi na Jesenicah lahko napravili podzemeljske prehode, kakor so

jih n. pr. v Celovcu. S tem bi si prihranili nekaj uslužbencev, prihranili bi si pa tudi marsikatero človeško žrtev, kajti slučaj Terček je šele začetek tragedije Jeseniškega kolodvora. Vlaki prihajajo vsi naenkrat na postajo, ljudje hodijo sedaj sem in tja čez proge, prestopajo iz enega vlaka v drugega, vozovi pa se istočasno premikajo. Zahvaliti se je samo velikanski pazljivosti uslužbencev, da se že ni pripetilo več nesreč.

Popolnoma opravičena zahteva v prilog modernega železniškega obrata in z ozirom na varnost človeškega življenja je, da se na Jeseniškem kolodvoru izvrše kar najprej vse potrebne varnostne odredbe in naj stanejo stotisoče. To že zahteva vrednost človeškega življenja.

Toliko o razmerah na Jeseniškem kolodvoru. Sedaj pa še nekaj o bohinjski železnici.

Posebno letošno poletje se je opazalo, da je vedno, posebno pa ob nedeljah manjkalovozov. Da so bili vlaki na bohinjski železnici tako prenapoljeni, da potniki niso imeli niti toliko prostora, da bi mogli vsi sedeti, se je dogajalo dan za dnevom. Neko nedeljo pa se je zgodilo na Bledu, da je moral vlak tam pustiti okoli 30 ljudi, ki so se mogli šele s prihodnjim vlakom odpeljati, in to samo radi tega, ker je bil vlak že na Jesenicah do zadnjega kotička nabito poln in je moralo stati občinstvo v vseh razredih tudi po koridorih, a se kljub temu ni priklopilo nobenih rezervnih voz, četudi jih je stalo na postaji dovolj praznih.

O neznosnih zamudah niti ne govorim, ker smo teh pri nas že od nekdaj vajeni. Omenjam pa samo en slučaj, da se razvidi, kaka škoda lahko nastane vsled tega posameznika. Na Goriškem je bil pred sodiščem kontumiciran nek posestnik samo zaradi zamude vlaka. Zanašal se je na vlak, ta je imel zamudo in tako je prišel prepozno k razpravi. Sicer je pozneje dosegel postavitev v prejšnji stan, toda troške tega postopanja je moral sam trpeti. Ti pa niso bili tako malenkostni, ker je imel nasprotnik zastopnika.

Da so vozovi na bohinjski železnici zamazani, je znana stvar. Deloma zakrivajo seveda to mnogoštevilni predori, največ pa pomanjkljivo snajenje.

Take so torej razmere na progi, ki teče skozi ozemlje, ki je glede tuiškega prometa velevažno. Gotovo niso te razmere reklama za tujce. Tuiški promet je danes velevažno narodnogospodarska stroka in zato lahko opravičeno zahtevamo od železniških uprav, da urede razmere na postajah, v vlakih in na progah tako, da odgovarjajo vsaj deloma modernim zahtevam. Ako vsega tega ni, so posledice za ves avstrijski mednarodni tuiški promet lahko občutljive. Te spopolnitve bi bile že umestne zaradi konkurence z južno železnico, ker se bo občinstvo vedno raje posluževalo takih železnic, kjer razmere deloma vstrežajo današnjemu napredku in naj si je vožnja tudi za polovico dražja.

Z vso odločnostjo torej zahtevamo v blagor gorenjske Švice in iz stališča varnosti človeškega življenja, da se grajene razmere kar najhitreje odpravijo. Poslanec pa prosimo, da se zanimajo za te razmere, o njih istinitosti prepričajo in na merodajnem mestu zastavijo svojo vplivno besedo ter dosežejo, da se v najkrajšem času odpravijo.

Iz tržiške okolice.

Čeravno se je že večkrat pisalo o nedostatkih na naši železnici, jih vendar niso še odpravili. Toliko se je res obrnilo na bolje, da ima sedaj vsak vlak po dva voza za osebe, a ta dva zadostujeta komaj med tednom, nikakor pa ne ob nedeljah in praznikih. Takrat pride mnogo ljudi pogledat Tržič, tako da je že v Kranju ali v Tržiču napolnjen vlak s potniki, a drugi, ki vstopijo na drugih postajah, pa morajo stati na hodnikih ali pa morajo celo sedeti na stopnjicah. V lepem vremenu se to še potrpi, a drugače je, kadar dežuje. Takrat so potniki izpostavljeni najhujšim nevarnostim. Še na slabšem pa so oni potniki, ki morajo vstopiti na postajališču v Križah. Ne le da tam ni nikakega poslopja, še celo najmanjše barake jim ne privoščijo, da bi v dežju na suhem čakali vlaka. Izpostavljeni so vsem vremenskim nevarnostim. Tako je pretekli teden neki gospod, ki si zna v vseh slučajih kožo obvarovati pred dežjem, zlezal pod tovorni voz, ki je bil naložen z drvmi. Če je imela železnica upravo toliko denarja, da je zgradila železnico, mislim, da bi tudi lahko zgradila postajališče s čakalnico in kupila še vsaj tri vozove. Saj je železnica menda tudi za okolico, a ne samo za Tržič.

Avtomobili. V naši okolici divjajo kakor pošasti avtomobili, ali kakor jih ljudstvo imenuje »motovila«. Naše okr. ce-

ste so preozke za to prometna sredstva, in avtomobilisti vozijo z vso brezobzirnostjo. In če se potem prigodi kaka nesreča, da se splaši konj, polomi voz, pobije človek, mora biti posestnik še vesel, da ga ne kaznujejo in ne zapro. Ljudje se povprašujejo, ali so ceste za to, da jih rabijo samo avtomobilisti, ali tudi zato, da sme kmet voziti po njih. Prosimo c. kr. okrajni glavarstvo v Kranju in Radovljici, naj pregledajo cesti, ki peljajo iz Tržiča v Podnart in iz Tržiča v Radovljico, ali ste dovolj široki, da se more ogniti motovilu, ki drvi po njej z brezobzirno hitrostjo. Če kmetje ne dobe pomoči, si bodo morali sami iskati pomoči, ker si že ne upajo z vprežno živino na ceste.

Znanost in umetnost.

*** Domača umetna obrt.** Tukajšnji vroložnani pasarski mojster g. Ivan Kregar je izvršil za božjepotno cerkev Marije Pomagaj na Brezjah dvanajst novih, krasnih svečnikov. Svečniki so masivni, iz bron vlti in visoki 70 cm. Napravljeni so po lepem starem vzorcu italijanske renesance. Krepko trodelno nogo z živahnimi vultami vzdržujejo levi. Primerni plastični okraski razčlenjujejo nogo, angelske glavice jo završujejo ob prehodu v steblo. Vsi posamezni členi stebela od vnožja do skledice pri vrhu se razvijajo eden iz drugega v lepem razmerju, jako plemenito so profilirani, ornamenti so v prikladnem slogu in zgledno izraženi. Svečniki so čisto v ognju pozlačeni v krasni zlati barvi. Prav dobro vpliva harmonično preminjanje svetno zlikanega in motnega zlatenja posamnih delov. Izvršitev je precizna do vseh malenkosti, skrbna in natančna; zato dela čast mojstru in bo v odličnem kras velikega oltarja. Dva svečnika sta razstavljena te dni v izloženem oknu »Katoliške bukvarne«.

*** Koledarček slovenskega katol. narodnega dijaštva za leto 1908./09.** Uredil phil. France Fr. Stelè. V Ljubljani, 1908. Založila »Slovenska dijaška zveza«. — Koledarček je sestavljen jako vestno, posebno je pohvalno omeniti jako vestno sestavljen informativni del glede univerzitetnih študij, podpor itd. Z najstrožjo objektivnostjo so tu podani podatki, nikjer se več ne obeta, kot se v resnici najde na Dunaju, v Gradcu ali v Pragi. Koledarček je pisan vseskozi informativno in ni zapaziti v njem agitacije! Stroga stvarnost, ki preje odbija, kakor pridobiva. Kdor hoče biti mož, mora imeti načela. Zato se ne sili dijakov, da postanejo odločni možje, s frazami, ampak z neizprosno logiko, ki je sicer suha kakor zlato, a tudi zlata — kakor zlato. — Ko je izšel Puntarjev članek o razvoju slovenskega dijaštva v »Času«, je vzbudil občo pozornost radi svoje stvarnosti in vestnosti. V koledarčku je ekscerpt tega dela, in bo koristil vsakomur nemalo, ki se hoče zanesljivo informirati o zgodovini slovenskega dijaštva. Delo je sestavljeno po virih in kaže imenzno prihodnost. Znamenje organizacije katoliškega slovenskega dijaštva je članek, ki nas v kratkem uvede v zgodovino in razvoj slovenskega katol. dijaštva sploh. Tu so zbrana fakta, ki ne bi smela biti neznana nikomur izmed nas. Bilježnica koncem koledarčka in koledar z dati slavnih dogodkov iz svetovne in literarne zgodovine je koledarčku samo v korist. Za bagatelo 90 vinarjev se dobi lično vezana knjižica v »Katoliški bukvarni«.

Visokošolec.

*** Himmel und Erde.** (Herausgegeben unter Mitwirkung von Fachgenossen von J. Plassmann, I. Pohle, P. Kreichgauer und L. Waagen. Verlag der Leogesellschaft. Wien.) Tu imamo publikacijo, ki zopet dokazuje, kako katoliški učenjaki stoje, tudi kar se tiče znanstvenih del večjega obsega, v prvih vrstah. Pričujoče delo je proračunano na 28 zvezkov. Izdajatelj in pisatelj so odlični znanstveniki, vseučilišni profesorji, voditelji različnih naravoslovnih inštitutov, docenti itd., vsem na čelu znana astronom Plassmann in Pohle. Dozdej je izšlo pet zvezkov; prvi obravnava o solncu, solnčnem sistemu, zvezdah stalnicah, pomočkih zvezdoznanstva in postanku sveta. Drugi obsega geologijo in sicer fizikalisko, dinamiško, historigo in topografsko, nadalje življenje in razvoj življenja na zemlji ter meteorologijo itd. Predvsem se knjiga odlikuje po krasnih ilustracijah. Bo v kras vsaki knjižnici in v pouk za vsakogar. Cena vsakemu zvezku je 1 K 20 v.

*** Kulturgeschichte des Mittelalters.** Georg Krupp. 1908. Če je kakšna knjiga za izobraženca danes potrebna, je potrebna kulturna zgodovina srednjega veka. Saj je srednji vek za nas bolj teman in neznan kot stari in so o njem razširjeni čisto neutemeljeni predsodki. V

Pričujoči knjigi je zbrano ogromno gradivo v harmonično celoto. Tu imamo popolno sliko o karolinski državi, posebno zanimiva so poglavja o gospodarskem in socialnem življenju, poljedelstvu, živinoreji, trgovini, denarnem prometu itd., o kulturni važnosti cerkve in samostanov, o povzdigi mest v X. in XI. stoletju, o roko-delstvu, viteštvu in npravnosti (stanovanja, noša, gostilne, igre, plesi, potovanja, poroke, zakonsko pravo, javno zdravstvo, bolniška oskrba itd., itd.). Samo poglavje o Slovanih se nam ne zdi pravično, ampak zelo tendenciozno. Marsikaj je seveda res. V obče pa je delo velike važnosti in izredno zanimivo. Tudi slog je živahen. Cena 12 K.

*** Die Politik der Christlichsozialen im neuen Reichsrate von Konrad Walcher.** Marljivi koroški krščanskosocialni poslanec je v pričujoči knjižici nabral vse nujne predloge, govore in delo v odsekih od strani krščanskih socialcev, odkar zboruje novi parlament na podlagi splošne in enake volivne pravice. Take knjižice dosega veliki uspeh med ljudstvom, ki se pouči o delovanju poslancev. Tudi za Slovence je knjiga precejšnjega pomena. V njej so tudi slike krščanskosocialnih poslancev. Stane 1 K 10 v.

Vse knjige se dobijo v Katoliški Bukvarni v Ljubljani.

• • •

*** Dr. Tomiškovsko Grško slovnico** (cena 3 K) in istega pisatelja **Grško vadnico** (cena 3 K 50 vin.), dalje **dr. Svetine, Verouk** (za V. gimnazijski razred, cena 2 kroni 80 vin.), je odobrilo visoko c. kr. ministrstvo za bogočastje in pouk. Vse tri knjige je založila »Katoliška bukvarna« v Ljubljani.

*** Imenik slovenskih muzikalij** je izdala »Katoliška bukvarna« v Ljubljani in ga dopolnje na zahtevo vsakemu brezplačno.

*** Katalog antikvaričnih nemških, latinskih itd. knjig** je izdala ravno kar »Katoliška bukvarna« v Ljubljani. Katalog navaja v prvi vrsti večja dela raznih strok n. pr. »Denifle, Luther und Luthertum«, — Schmitt, Erklärung des mittleren Deharb'schen Katechismus, — Schuster-Holzhammer, Handbuch zur bibl. Geschichte. — Zollner, Predigten, — Helmolt, Weltgeschichte, — Karl May, Reiserzählungen — Oesterr. ung. Monarchie in Wort u. Bild in mnogo drugih knjig. Vsa dela so skoro brez izjeme prav dobro ohranjena, mnoga tudi neprerezana in nova. Katalog je sestavljen v nemškem jeziku, ker je namenjen nemškemu antikvarjat. Bukvarna se mora namreč omejiti vsled pomankanja prostora na slovenski antikvarijat in bo oddala drugojezične antikvarične knjige tem potom. Še predno pa razpošljemo katalog antikvarijatom, je isti na razpolago domačim odjemalcem in prosimo, da ga, kdor se za istega zanima, takoj naroči.

*** Slike naših mož,** Vodnika, Slomška, Prešerna in Gregorčiča v barvah in krasnem okvirju je ravno kar založila »Katoliška bukvarna« v Ljubljani. — Cena za vsak portret v okvirju 7 K 60 vinarjev.

100.000 pooblašanih butarc

≡ zobotrebec ≡

se odkupi naenkrat. Kdor jih ima v zalogi, naj se pisмено izglasi v Ljubljano na uprav. »Slovenca«, in naj pošlje natančen svoj naslov, in potem se bode z dotičnim trgovcem pisмено dogovorilo. 2303 2—1

Na prodaj je

lepo posestvo

obstoječe iz 2 in pol orala vinograde novega nasada, njiv travnikov in gozda, lepe zidane hiše z veliko kletjo. Cena 12000 K. Primerno za kakega penzionista ali vinotrčca. Več pove gđ. Ana Bauer, p. Pilštanj, Štajersko. 2268 3—3

